

Poř. č. 2/2007

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k možnosti postihu jednání osoby spočívajícího v padělání či pozměňování platební karty jako trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2, § 143 trestního zákona

---

Úmyslné jednání pachatele spočívající ve zhotovení napodobeniny (kopie) bezhotovostního platebního prostředku v takové kvalitě, že mu to umožní realizovat neoprávněně bankovní operaci (obchod), lze posoudit jako trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2, § 143 trestního zákona. Takto je možno kvalifikovat i jednání pachatele, který provede bankovní operaci prostřednictvím bankomatu použitím napodobeniny platební karty - plastické karty opatřené překopírovaným magnetickým proužkem, případně údaji získanými z čipu.

Policejní prezidium Policie České republiky požádalo prostřednictvím odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra Nejvyšší státního zastupitelství o zaujetí stanoviska ohledně nejednotné aplikace ustanovení § 140, § 143, resp. § 249b tr. zák., pokud jde o právní posouzení trestního postihu výroby a padělků platebních karet. Dle jeho názoru, výklad této problematiky tak, jak jej obsahuje komentář k trestnímu zákonu autorů Šámal a kol., vydaný nakladatelstvím C.H. Beck, je nesprávný a prakticky je v rozporu se zásadou spravedlivého trestu. Jde o výklad, který považuje za padělek platební karty jako bezhotovostního platebního prostředku pouze kartu, která má všechny náležitosti skutečné platební karty (např. označení vydavatele platební karty, jméno držitele, číslo a platnost platební karty, záznam dat, barevné provedení). Karta, která nemá všechny tyto náležitosti, je považována za pouhou napodobeninu karty, tzv. náhražku.¹ Akceptace tohoto právního názoru znamená, že jednání v souvislosti s *padělkem* platební karty je postihováno jako

---

¹ Srov. P. Šámal - F. Púry - S. Rizman: Trestní zákon. Komentář. 6. přepracované vydání. C. H. Beck, Praha 2004, str. 885.

trestný čin padělání a pozměňování peněz podle ustanovení § 140 a § 143 tr. zák. s trestní sazbou minimálně dvě až osm let odnětí svobody, prakticky totožné jednání se stejným následkem v souvislosti s *napodobeninou (náhražkou)* jako trestný čin neoprávněné držení platební karty podle § 249b tr. zák., kde je trestní sazba minimálně dvě léta odnětí svobody.

Nejvyšší státní zastupitelství zjistilo dotazem u státních zastupitelství nižších stupňů, že jakkoli je frekvence tohoto druhu trestné činnosti v podstatě nízká, neexistuje zcela jednotný názor právě na problém právní kvalifikace jednání pachatele, který použije k realizaci bankovní operace prostřednictvím bankomatu plastické karty neoprávněně opatřené magnetickým proužkem, která tuto operaci umožňuje. Většinově převládá názor, že jednání spočívající ve výrobě či užití takového padělku platební karty, či předmětu schopného plnit alespoň některou z jeho funkcí, naplňuje znaky trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 tr. zák., za použití § 143 tr. zák.

Část nižších státních zastupitelství považuje za padělek bankovní platební karty pouze takový předmět, který byl neoprávněně zhotoven s cílem, aby vykazoval charakteristiky vzhledu i obsahu pravé bankovní platební karty. Pokud takto vyrobený předmět nemá charakteristiku vzhledu a obsahu platební karty, lze jej považovat jen za náhražku s možným trestním postihem pouze jako trestný čin neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák. Vnější podoba upravených plastických karet, kdy jsou bez jakéhokoli pokusu o napodobení platební karty, resp. napodobení jejích vnějších grafických znaků, pouze za pomoci technických prostředků překopírovány datové záznamy, je podle tohoto názoru zcela zjevně nezpůsobilá k jakémoliv záměně s pravými bankovními platebními kartami, a tedy nezpůsobilá vyvolat v představě příjemce omyl ohledně pravosti.

Trestného činu padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. se dopustí, kdo padělá nebo pozmění peníze v úmyslu udat je jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty, nebo kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé.

Podle § 143 tr. zák. platí, že ochrana podle § 140 až § 142 tr. zák. se poskytuje též penězům cizozemským, tuzemským a cizozemským bezhotovostním platebním prostředkům, jakož i tuzemským a cizozemským cenným papírům.

Z publikovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se vztahují k tomuto druhu trestné činnosti, je relevantní především rozh. č. 21/2001 Sb. rozh. tr. konstatující, že *jestliže příkaz k úhradě jako bezhotovostní platební prostředek je padělán nebo pozměněn takovým způsobem, že obsahuje zdánlivě správné a reálné údaje, které jsou potřebné a způsobilé k uskutečnění platebního styku, pak v jednání pachatele, který jej takto padělá (pozmění) v úmyslu uskutečnit jeho prostřednictvím platební styk, popř. takový příkaz k provedení platebního styku předloží, lze spatřovat trestný čin padělání a pozměňování peněz podle § 140 odst. 2 tr. zák. za použití § 143 tr. zák.*

Bezhotovostním platebním stykem probíhajícím zpravidla prostřednictvím bank se uskutečňují převody peněz pomocí bezhotovostních platebních prostředků. Jedná se tedy o instrumenty sloužící k realizaci a usnadnění bezhotovostního

platebního styku. Nutno především vyjít ze skutečnosti, že žádný obecně závazný právní předpis nestanoví ani taxativní výčet těchto instrumentů ani jejich obligatorní náležitosti. Za bezhotovostní platební prostředky je potřeba považovat jak ty, které jsou příkladmo uvedeny v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, tak i instrumenty jiné sloužící k tomuto účelu v zákoně neuvedené. Nejvyšší státní zastupitelství řešilo tuto otázku v souvislosti s pochybnostmi, zda bezhotovostním platebním prostředkem je i příkaz k úhradě (inkasu) v zákoně o bankách neuvedený.²

Pokud se jedná o **bankovní platební karty**, žádný obecně závazný právní předpis České republiky neobsahuje jejich speciální právní úpravu ani vymezení jejich charakteru. Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 28. května 2001 o potírání podvodů a padělání bezhotovostních platebních prostředků jistým způsobem platební kartu definuje, když stanoví, že *pro účely tohoto rámcového rozhodnutí se rozumí „platebním nástrojem“ hmotný nástroj s výjimkou zákonného platidla (bankovek a mincí), díky němuž může držitel nebo uživatel na základě jeho specifické povahy samostatně nebo ve spojení s jiným (platebním) nástrojem převést peníze nebo peněžní hodnotu, jako jsou například kreditní karty, karty Eurocheque, jiné karty vydané finančními institucemi, cestovní šeky, eurošeky, jiné šeky a směnky, které jsou například provedením, kódováním nebo podpisem chráněny před napodobením nebo podvodným použitím.*³

Závaznými vnitrostátními právními předpisy je pouze upravena ochrana platebních karet před jejich paděláním, pozměňováním a neoprávněnou držbou (trestní zákon, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, vyhláška České národní banky č. 36/1994 Sb., o podmínkách, za kterých lze reprodukovat bankovky, mince, šeky, cenné papíry a platební karty a vyrábět předměty, které je úpravou napodobují).

Podrobnější - nikoliv však obecně závaznou - úpravu vztahů týkajících se platebních karet obsahují obchodní podmínky jednotlivých peněžních ústavů, podle kterých postupují při vydávání svých platebních karet. Tyto obsahují konkrétní náplň používání platební karty a jsou nedílnou součástí smlouvy o vydání a používání karty uzavřené mezi majitelem účtu a peněžním ústavem a v rámci tohoto vztahu se stávají závazné pro strany, které danou smlouvu uzavřely. Důsledkem porušení podmínek ze strany klienta může být vypovězení smlouvy a následné zablokování karty jejím vydavatelem. Obchodní podmínky jsou vystavěny na určitých zásadách, jimiž se řídí vydávání a používání platebních karet. Jejich znění bylo zakotveno v Úředním sdělení České národní banky č. 31/1994 Sb., o vydání Všeobecných obchodních podmínek (dále jen „VOP“), kterými se stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech, ve znění Úředních sdělení č. 18/ 1997 Sb. a č. 12/2000 Sb.

VOP v podstatě žádným způsobem nevymezuje právní statut platební karty ani neobsahuje ustanovení, které by jednoznačně zařadilo platební kartu mezi bezhotovostní platební prostředky. V čl. 47 charakterizuje platební kartu jako platební prostředek, kterým klienti provádějí bezhotovostní platby a výběry hotovostí

---

² Srov. výkl. stan. č. 15/2000 Sb. v. s. NSZ.

³ Srov. Rámcové rozhodnutí Rady č. 2001/413

prostřednictvím účtu, vedeného u banky. Dále podrobně stanoví, jaké náležitosti musí platební karta obsahovat. Čl. 6 uvádí, že **klient provádí bezhotovostní platby převodem peněžních prostředků z účtu na účet prostřednictvím** těchto platebních prostředků: jednorázového nebo trvalého příkazu k zúčtování; příkaz k zúčtování vyhotovuje plátce (majitel účtu nebo osoba oprávněná disponovat s peněžními prostředky na účtu) formou příkazu k úhradě, nebo příjemce (osoba, která není majitelem účtu, ani osobou oprávněnou disponovat s peněžními prostředky na účtu) formou příkazu k inkasu v případech stanovených v čl. 7 bodu 2 a v čl. 9 bodu 2, šeku z účtování [čl. 31 bod 1, písm. a)] a **bankovní platební karty**. Jakkoliv tedy není bankovní platební karta podřazena jednoznačně ani pod hotovostní, ani pod bezhotovostní platební prostředky, je skutečností, že její použití je možné jak k realizaci hotovostní, tak k realizaci bezhotovostní operace, přičemž trend v posledních letech směřuje jednoznačně ve prospěch použitelnosti platební karty ve funkci bezhotovostního platebního prostředku na úkor využívání platebních karet pouze pro výběr hotovosti z bankomatu, což je považováno za hotovostní platební styk. Použitím bankovní karty v bankomatu lze zadat jakýkoliv jednorázový platební příkaz k úhradě (k zaplacení jakékoliv složenky), lze dobíjet mobilní telefony a poukázat peníze na bankovní účet jiného komitenta. Pokud je tedy bankovní karta použita k realizaci bezhotovostního platebního styku, je ji třeba nepochybně považovat za bezhotovostní platební prostředek.

Kromě nesporných kladů usnadňujících a urychlujících platební styk s bankou má však masové používání platebních karet i svou negativní stránku spojenou s dost širokým spektrem možností jejich zneužití. K zamezení, přesněji řečeno, ke ztížení zneužití platebních karet, používají jejich emitenti různých způsobů ochrany, které se vztahují jednak k jejich vnějším vzhledovým znakům, které však nemusí být na první pohled viditelné a lze je např. ověřit pouze za pomoci specifických prostředků (např. ultrafialové světlo), jednak k ochraně zakódovaných elektronických údajů. Aktivita padělatelů jsou namířeny proti oběma skupinám prostředků ochrany. Elektronická ochrana je realizována zakódováním údajů potřebných k použití karty především na magnetickém proužku, v posledním období se začíná uplatňovat ochrana údajů jejich zakódováním v čipu. V intencích právního problému, který řeší toto výkladové stanovisko, je důležité si uvědomit, že ne při každém použití platební karty je možno, před nebo v průběhu probíhající platební operace, provést kontrolu všech ochranných prvků, kterými je bezhotovostní platební prostředek vybaven. Jestliže při použití platební karty k přímé platbě zboží je možné provedení kontroly všech vnějších vzhledových znaků, při realizaci bankovní operace prostřednictvím bankomatu to možné není.

Pokud jde o úvahy vztahující se k požadavkům na úplnost a technickou kvalitu výslednosti aktivity padělatelů, tedy technickou kvalitu a vzhled napodobeniny z hlediska její použitelnosti k provedení bankovní operace, Nejvyšší státní zastupitelství především zastává právní názor svědčící o nutnosti jednotného posuzování všech bezhotovostních platebních prostředků, tedy včetně platební karty, pokud je jako bezhotovostní platební prostředek používána, což však neznamená, že by všechny tyto prostředky musely být nutně padělány stejným způsobem. Rozhodující pro řešení daného problému je posouzení charakteru operace, kdy je prostřednictvím platební karty prováděn bezhotovostní platební styk nebo inkaso finanční hotovosti z bankomatu a případně odlišení této operace od případů, kdy je platební operace provedena pomocí jiných instrumentů - bezhotovostních platebních

prostředků. Vzhledem ke skutečnosti, že používání bankomatu k realizaci bezhotovostních platebních operací a výběru hotovosti pomocí bankou vydané platební karty je součástí smlouvy o úvěru nebo vkladu, nemůže být žádných pochyb, že v obou případech jde o bankovní obchod. Vložení napodobeniny platební karty do bankomatu představuje tedy nepochybně způsob realizace obchodního styku s bankou. V podstatě jde o stejný případ, jako když je bance předložen jakýkoliv jiný bezhotovostní platební prostředek s požadavkem na provedení bankovní operace. Není rozhodné, zda je tato operace prováděna prostřednictvím bankovního úředníka nebo prostřednictvím bankomatu.

V případě akceptování správnosti tohoto názoru by bylo poté obtížné ztotožnit se s výkladem, jak vyplývá z citované části aktuálního komentáře k trestnímu zákonu, jehož dopad by v praxi mohl znamenat, že jednání pachatele, kdy pracovníku banky na přepážce předloží částečně padělaný příkaz k úhradě, který je pracovníkem banky akceptován a uvedená částka je pachateli vyplacena, přičemž jednání jiného pachatele, který pomocí částečně padělané platební karty – plastické karty opatřené neoprávněně překopírovaným magnetickým proužkem či vybavené údaji získanými neoprávněně z čipu karty, realizuje prostřednictvím bankomatu neoprávněně bankovní obchod se stejným následkem, by bylo třeba z hlediska trestní odpovědnosti posuzovat podle rozdílných ustanovení trestního zákona.

Klíčovým momentem pro posouzení skutečnosti, zda napodobeninu bezhotovostního platebního prostředku je možno považovat za padělek ve smyslu ustanovení § 140 odst. 1 tr. zák. (ve spojení s § 143 tr. zák.) by mělo být zásadně zjištění, zda je napodobenina použitelná pro bankovní operaci (obchod), ke které je určena, přičemž postačí, v případě vícefunkční použitelnosti tohoto platebního prostředku, zjištění reálné možnosti provedení jedné operace. Jestliže tedy pro teoreticky úspěšné použití padělané směnky či příkazu k úhradě, který je předkládán bankovnímu úředníkovi, je bezpochyby potřebné padělání i vnějších charakteristických prvků takových napodobenin, pro úspěšné použití napodobeniny platební karty k realizaci bezhotovostního platebního styku prostřednictvím bankomatu nebo výběru hotovosti z bankomatu je padělání takových odlišovacích prvků zjevně nepotřebné. Nelze se proto ztotožnit s názorem, že plastická karta s překopírovaným magnetickým proužkem, případně vybavená údaji získanými neoprávněně z čipu karty, je zcela zjevně nezpůsobilá k jakékoliv záměně s pravými bankovními platebními kartami, a tedy nezpůsobilá vyvolat v představě příjemce omyl ohledně pravosti. Pokud takto upravenou napodobeninu bankomat akceptoval a požadovanou operaci provedl či vydal požadovanou finanční hotovost, bankovní operace (obchod) byla uskutečněna, nepochybně poté, kdy banka byla uvedena v omyl a kdy tedy nelze hovořit o nezpůsobilosti padělku k jakékoliv záměně s pravými bankovními platebními kartami. Akceptování stanoviska citovaného komentáře má tak za následek neadekvátní vymezení trestní odpovědnosti pachatelů včetně následného trestního postihu, který neodpovídá zjištěným skutečnostem v konkrétní trestní věci, což je možno považovat za porušení principu proporcionality trestně právní represe.

Existence skutkové podstaty neoprávněného držení platební karty podle ustanovení § 249b tr. zák. nemůže mít na platnost tohoto závěru žádný vliv. Z tohoto pohledu se spíše vnučuje otázka, proč z celé řady bezhotovostních platebních prostředků byla jednomu z nich tímto způsobem poskytnuta zvláštní ochrana.

Z hlediska výše uvedených úvah zastává Nejvyšší státní zastupitelství názor, svědčící pro plnou použitelnost rozh. č. 21/2001 Sb. rozh. tr. i na případy použití plastické folie opatřené překopírovaným magnetickým proužkem, případně čipem, k výběru hotovosti z bankomatu. Je totiž možno konstatovat, stejně jako v odůvodnění tohoto rozhodnutí týkajícího se převodního příkazu, že byla předložena napodobenina bezhotovostního platebního prostředku plně způsobilá k úspěšné realizaci bankovní operace (obchodu).

Při posuzování, zda jde o padělek bezhotovostního platebního prostředku ve smyslu ustanovení § 140 tr. zák., by tedy mělo sehrát rozhodující roli zjišťování reálného předpokladu použitelnosti tohoto padětku (napodobeniny) pro uskutečnění bankovní operace (obchodu). Pokud toto zjištění vyústí do konstatování, že došlo k úmyslné neoprávněné výrobě napodobeniny jakéhokoli bezhotovostního platebního prostředku takovým způsobem a v takové kvalitě, které umožní pachateli realizovat neoprávněně jakoukoliv bankovní operaci (obchod), jedná se vždy o padělání. Proto je třeba považovat za padělání i použití plastické folie s překopírovaným magnetickým proužkem z platební karty, případně vybavené údaji získanými neoprávněně z čipu karty, pokud lze jejím použitím realizovat neoprávněně bankovní operaci (obchod). Pokud takovým jednáním pachatele došlo k realizaci výběru hotovosti z bankomatu, může být tento skutek, spáchaný v souběhu podřazen ještě pod jiné ustanovení trestního zákona.

Toto stanovisko bylo vydáno podle ustanovení § 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství.

Nejvyšší státní zástupkyně:
JUDr. Renata Vesecká, v.r.